

ПРАКТИКУМ 1

Врста и ниво студија: основне академске, 1. семестар.

Назив предмета: академско-општеобразовни: **Практикум 1** (уз **Историју Опште књижевности 1**, ИОК 1).

Наставник (за предавања): ванр. проф. др Миодраг Лома.

Наставник/сарадник (за вежбе): асистент Вук Петровић.

Број ЕСПБ: 3.

Статус предмета: обавезни предмет.

Циљ предмета: задатак студента је да напише семинарски есеј у складу с академским начелима. Есеј треба да покаже основно разумевање смисаоне целине и формалне специфичности конкретног књижевног феномена. Есеј се пише на једну од задатих тема и треба да има од 7 до 10 страна (од 13000 до 19000 карактера укључујући и размаке између њих).

Исход предмета: стицање способности за примену историјског погледа на појаве у старим књижевностима, а посебно за примену темељних начела историје књижевних форми, принципа заснованих на нераскидивом јединству ових облика са њима одговарајућим садржајима. Примењено познавање репрезентативних дела старе оријенталне, библијске и старогрчке књижевности како у њиховој припадности одређеном књижевноисторијском низу, тако и у могућностима њиховог узајамног упоређивања, али и у њиховој естетској изузетности. Савладавање основа академског писања, односно овладавање структуром академског рада, аргументима (аргументацијом), употребом примарне и секундарне литературе, начинима цитирања, изградом библиографије итд.

Садржај предмета: вежбања из дијахронијског и компаративног праћења токова у старој оријенталној, библијској и старогрчкој књижевности. Дела истакнута у плану курса биће обрађивана посебно, али унутар ширег контекста опуса аутора, историјског развоја жанра и књижевне епохе.

Оцена: Практикум носи максимално 30 бодова, који се сабирају с максималних 70 бодова с Историје опште књижевности 1. 30 бодова на Практикуму распоређени су тако да присуство на часовима доноси максимално 10, а есеј 20 бодова. Услов за полагање испита из Историје опште књижевности 1 јесте 15 бодова заслужених на Практикуму, од којих најмање 5 бодова мора бити остварено на похађању вежби. Практикум 1 и Историја опште књижевности 1 имају јединствену оцену, која се посебно уписује и за Практикум 1, и за Историју опште књижевности 1. Та јединствена оцена добија се сабирањем поена стечених на оба предмета, тако да прелазну оцену 6 доноси збир од најмање 51 поена, те се распон оцена и поена креће овако: $51-60 = 6$; $61-70 = 7$; $71-80 = 8$; $81-90 = 9$; $91-100 = 10$.

Планирани програм (тематске целине):

СТАРЕ ОРИЈЕНТАЛНЕ КЊИЖЕВНОСТИ: египатска и месопотамске у поређењу са старозаветном и старогрчком.

СТАРИ ЗАВЕТ – периодизација, поделе, форме и жанрови, тематске доминанте и поетизација грађе. Смисао, форма и наративни поступак законских књига. Унутрашња повезаност законских и пророчких текстова. Жанровске одлике мудросне књижевности. *Постање; Поновљени закон; Књига пророка Данила; Књига о Руту; Псалми; Песма над песама; Књига о Јову; Књига Проповедникова.*

ХОМЕР – смисао херојског пева; хомерска етика; поступци и топоси; композиција и временски планови епова; обликовање јунака. *Илијада; Одисеја.*

ХЕСИОД – етиолошки и дидактички спев; Хесиодова етика и однос према хомерском миту и епу. *Теогонија; Послови и дани.*

ГРЧКА ПОЕЗИЈА – општа версификацијска подела грчке поезије. Ритуални извор и смисао одређених стиховних форми. Однос према херојској и дидактичкој епици. Објашњење статуса лирике у грчкој књижевности.

ЕЛЕГИЈА И ЈАМБОГРАФИЈА – елегијски однос према хомерском и хесиодовском епу. Тематско-мотивска и изражајна разноликост елегијске поезије (ратничко-родољубива, дидактичко-политичка, љубавна). Књижевноисторијски значај и значење јампске поезије. Разноврсност метричких схема јампског стиха. Калин и Тиртеј, Мимнермо, Солон, Теогнид; Архилох, Семонид, Хипонакт.

МЕЛИКА – монодија и хородија; књижевноисторијски развој хородије. Типови метра и различите форме. Веза с лирском експресивношћу. Поетска и духовна смисаоност извођења поезије. Однос према религији и миту. Алкеј, Сапфа, Анакреонт. Стесихор, Симонид, Бакхилид.

ПИНДАР – однос према миту, структура, повезаност поетског и историјског, метапоетски елементи. Значењско-формалне одлике епиникија и веза између оде/химне и пиндарског епиникија. Избор: Прва олимпијска, Трећа олимпијска, Десета олимпијска, Тринаеста олимпијска, Питијска прва, Питијска друга, Питијска четврта, Питијска осма, Немејска прва, Немејска седма, Истамска осма ода.

ТРАГЕДИЈА – настанак, основе, веза с митом, ритуалом, култом и хорском лириком. Одређења суштине трагедије; појмови трагичне кривице, трагичног јунака; улога хора.

ЕСХИЛ – представа Зевса и место човека у свету; трагичност код Есхила и њено оптимистично обликовање у трилогији; однос према савременој историји и њена трагичка естетизација. *Персијанци; Орестија.*

СОФОКЛЕ – трагична визија човека, трагични јунаци, однос божанског и људског; Софоклово третирање херојства; однос природе и закона; трагичка иронија. Софоклова обрада тебанског круга. *Ајант; Цар Едип; Антигона*.

ЕУРИПИД – крај старе трагедије и продор нетрагичких елемената; сатирско-комичко обликовање трагичке радње; женски трагични ликови и трагедија страсти; представа Диониса и њено трагичко обликовање. *Алкестида; Медеја; Хиполит;; Ифигенија у Аулиди; Баханткиње*.

СТАРА АТИЧКА КОМЕДИЈА – одређење жанра старе комедије, историјски развој комедије до хеленизма; елементи комедије; Аристофан: *Жабе и Облакиње*.

ИСТОРИОГРАФИЈА – проблем жанра, однос фикције и историје, питање нарације, стила и научности. Херодот и Тукидид – њихов међусобни однос.

ХЕЛЕНИЗАМ 1 – епохални смисао хеленистичке духовности, различити образовни центри; развој филологије и херменеутике и односи између хеленистичких школа. Књижевноисторијска важност и утицаји новоатичке комедије: логика (дис)континуитета према класичном наслеђу. Менандрова комедија: *Намћор*.

ХЕЛЕНИЗАМ 2 – поезија: облици, однос према класичном периоду, промене парадигми; александријски маниризам; жанр идиле – Теокрит (избор); кратка форма (епиграма) и начела александријске књижевности – Калимах (избор). Хеленистички еп, Апологије – однос према Хомеру, веза с Пиндаром и утицај на Вергилија. *Еп о аргонаутима*.

ГРЧКИ РОМАН – статус версификационо невезаних текстова у старини и њихов однос према прози. Веза са реториком и софистиком. Сатира у грчкој књижевности и посебан утицај менипске сатире на развој метрички слободних форми. Књижевноисторијски развој романа у хеленистичком добу. Романескне врсте, главне сижејне одлике и њихова веза с књижевним и филозофским наслеђем. Лонгов љубавно-идилички роман: *Дафнид и Хлоја*.

НОВИ ЗАВЕТ – стапање грчког и оријенталног наслеђа у доба хеленизма. Веза са СЗ, логика континуитета и разлике у односу на СЗ; поделе, жанровске одлике. Јеванђеља (разлика синоптичких и *Јеванђеља по Јовану*); *Прва посланица Римљанима; Прва посланица Коринћанима; Откровење Јованово*.

Препоручена додатна литература:

Ђурић, Милош, *Историја хеленске књижевности*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1982.

Срејовић, Драгослав и Цермановић-Кузмановић, Александрина, *Речник грчке и римске митологије*, СКЗ, Београд, 2004.

Lesky, Albin, *Povijest grčke književnosti*, Golden marketing, Zagreb, 2001.

Povijest svjetske književnosti, I-II, Mladost, Zagreb, 1982.

Ауербах, Ерих, „Одисејев оживљак”, *Mimesis*, Нолит, Београд, 1978.

- Бахтин, Михаил, „Облици времена и хронотопа” и „Еп и роман”, *О роману*, Нолит, Београд, 1989.
- Вернан, Жан-Пол и Видал-Наке, Пјер, *Мит и трагедија у античкој Грчкој*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци, 1993.
- Дрејн Џон, *Увођење у Стари завет*, Клио, Београд, 2003.
- Дрејн Џон, *Увођење у Нови завет*, Клио, Београд, 2004.
- Јанковић, Владета, *Насмејана животиња*, Књижевна заједница Новог Сада, Нови Сад, 1987.
- Кот, Јан, *Једење богова*, Нолит, Београд, 1974.
- Курцијус, Ернст Роберт, „Топика”, *Европска књижевност и латински средњи век*, СКЗ, Београд, 1996.
- Лесинг, Готхолд Ефраим, *Лаокоон или О границама сликарства и поезије*, Рад, Београд, 1964.
- Лески, Албин, *Грчка трагедија*, Светови, Нови Сад, 1995.
- Мелетински, Јелеазар, „Од мита и јуначке народне приповетке до епа. Ране форме епа” и „Од раних до класичних форми епа”, *Увод у историјску поетику епа и романа*, СКЗ, Београд, 2009.
- Стојановић, Зоран, *Теорија трагедије*, Нолит, Београд, 1984.
- Harrington, Wilfrid J, *Uvod u Bibliju*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1987.
- Harrington, Wilfrid J, *Uvod u Stari zavjet*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1987.
- Harrington, Wilfrid J, *Uvod u Novi zavjet*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1983.

Семинарске теме:

1. Прича о постању света у сумеро-вавилонској и библијској књижевности.
2. Композиција *Низа о Гилгамешу*.
3. Гилгамешови јуначки подухвати и јунаштво библијских и хеленских књижевних јунака.
4. Подземни свет у *Низу о Гилгамешу* и *Књизи о Јову*.
5. Књижевни облици старозаветне праповести.
6. Библијско схватање свете повести.
7. Параболичка поетизација библијских списа.
8. Библијска прича о постању света и човека.
9. Композиционе одлике старозаветних законских књига.
10. Дијалектика добра и зла у старозаветним законским књигама.
11. Мале књижевне врсте у старозаветним законским књигама.
12. Смисао антиципација и реминисценција у *Библији*.
13. Мудрачка књижевност у *Библији*.
14. Мудрачки карактер *Књиге о Јову*.
15. Однос форме и значења у *Књизи о Јову*.
16. Смисао искуства таштине у *Књизи Проповедниковој*.
17. Облик и теме библијских псалама.
18. Основне лирске оријентације у *Псалмима Давидовим*.
19. Љубавна и религиозна лирика у *Песми над песмама*.
20. Тужбалица у *Библији*.
21. Схватање загробног живота у *Старом завету* и код Хомера.
22. Хомеров еп.
23. Хомеров епски поступак.
24. Хомеров епски поступак у *Илијади*.
25. Временски план *Илијаде*.
26. Хомерово сучељавање главних јунака у *Илијади*.
27. Хомерска херојска етика одлике и части.
28. Хомеров епски поступак у *Одисеји*.
29. Напоредост ликова Кирке, Калипсо, Хелене, Наусикаје и Пенелопе у *Одисеји*.
30. Ахилејево и Одисејево јунаштво код Хомера.
31. Одисејев лик у *Илијади* и *Одисеји*.
32. Просторно-временска структура *Одисеје*.
33. Хесиодов однос према Хомеру.
34. Смисао Хесиодове *Теогоније*.
35. Заснивање дидактичке поезије у *Пословима и данима*.
36. Облик и смисао хеленске јампске поезије.
37. Облик и смисао хеленске елегијске поезије.
38. Облици, теме и смисао хеленске мелике.
39. Сапфино и Анакреонтово схватање љубави и њихови лирски облици.
40. Свадбена поезија код Сапфе и у Библији.
41. Пиндарево агонално песништво.
42. Пиндарево лирско повезивање победничке садашњости са митском прошлошћу.
43. Пиндарево схватање јунака.

44. Пиндарева визија људске ефемерности.
45. Пиндарева прерада мита.
46. Хеленска хорска лирика у свом односу према трагичком хору.

47. Есхилово поступање са историјском грађом.
48. Есхилов однос према хеленској митологији.
49. Жанр трагедије и разрешење *Орестије*.
50. Софоклови трагички јунаци.
51. Софоклова драмска обрада тебанског круга митске грађе.
52. Есхилова и Софоклова обрада проблема наследног греха.
53. Композиционо-мотивацијски план *Цара Едина*.
54. Трагедија хомерског хероја: *Ајант*.
55. Еврипидова трагедиографска техника.
56. Еврипидов начин карактерисања трагичких јунака.
57. Еврипидови женски трагички ликови у односу на Софоклове.
58. Дионисијска махнитост у Еврипидовим *Баханткињама*, *Медеји*, *Хиполиту* и *Хекаби*.
59. Жанровски проблем *Алkestиде*.
60. Есхилова и Еврипидова обрада микенског круга митске грађе.
61. Лик Електре код грчких трагичара.

62. Књижевни однос Аристофанове комедије према претходним комичким облицима.
63. Облик Аристофанове комедије и њен однос према савременој политици.
64. Аристофанова комичка критика софизма.
65. Књижевни однос Менандрове комедије према претходним комичким облицима.
66. Типично код Менандра.

67. Хеленистичко идилично песништво.
68. Епилиј у александријској књижевности.
69. Киклички план *Аполонијевог* пева.
70. Хеленистичка ерудиција и однос према класичном периоду.
71. Структура и смисао Лонговог идиличног романа.

72. Основни књижевни облици у јеванђељима.
73. Композициона окосница синоптичких јеванђеља.
74. Почетак Јеванђеља по Јовану и I. глава *Књиге Постање*.
75. Схватање љубави у Јовановим новозаветним списима.
76. Схватање љубави у писмима апостола Павла.
77. Облик писма у *Новом завету*.
78. Схватање Божјег откривања људима у *Књизи Постање* и Павловој *Посланици Римљанима*.
79. Облик изреке-приче-параболе у *Библији*.
80. Унутрашња књижевна повезаност *Библије*.

81. Теорија и пракса хеленског беседништва.
82. Схватање идеалног говорника у хеленској реторици.
83. Развој библиотека, реторских и филолошких школа у хеленској старини.

84. Развој хеленске историографије.
85. Поређење Херодотовог и Тукидидовог виђења историје.

